

Jacek Kwieciński

Doświadczenie nocy ciemnej na modlitwie w dziełach świętego Jana od Krzyża : streszczenie pracy dyplomowej

Studia Salvatoriana Polonica 1, 206-208

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

*Doświadczenie nocy ciemnej na modlitwie
w dziełach świętego Jana od Krzyża*
(Streszczenie pracy dyplomowej)

Praca magisterska została napisana na seminarium naukowym z teologii duchowości w Wyższym Seminarium Duchownym Salwatorianów w Bagnie, pod kierunkiem ks. bpa prof. PWT dra hab. Andrzeja Siemieniewskiego, przy współpracy ks. dra Krzysztofa Wonsa SDS i zrecenzowana przez ks. prof. PWT dra hab. Kazimierza Lubowickiego OMI.

Modlitwa jest istotnym doświadczeniem w życiu każdego wierzącego człowieka. Przez nią komunikuje się on ze swoim Stworzycielem, czyli w pewien sposób łączy się z Tym, który jest pierwszą przyczyną jego zaistnienia i trwania, jak też ostatecznym celem całej jego egzystencji. Na przestrzeni wieków wielu ludzi starało się zgłębić i opisać osobiste doświadczenie modlitwy czy w ogóle życia duchowego. Dzielać się następnie swoimi przemyśleniami, swoją drogą duchową, chcieli w ten sposób przybliżyć ją innym, a przez to towarzyszyć im we wzroście świętości, chroniąc także przed błędami, które ten wzrost mogłyby spowolnić, a nawet – poważnie mu szkodząc – zupełnie go zahamować. Wraz z tymi autorami powstawały szkoły duchowości, opierające się na wypracowanych przez nich zasadach. Jednym z nich był św. Jan od Krzyża – pisarz, poeta, humanista, teolog, duchowy egzegeta, a także mistrz i kierownik dusz oraz doktor Kościoła. Opracował on system nocy ciemnej, będący próbą ukazania rozwoju duchowego człowieka i takiego nim pokierowania, aby mógł jak najszybciej i jak najowocniej przejść od stanu początkującego aż do najgłębszego doświadczenia Boga na drodze kontemplacji.

Na przestrzeni lat dzielących nas od czasów św. Jana od Krzyża, wielu znamienitych autorów podjęło się trudu przybliżenia opracowanego przez Jana systemu ludziom sobie współczesnym. Była to idea przyczyniająca się do powstawania licznych opracowań autorstwa takich postaci, jak uznana przez Kościół za świętą Edyta Stein czy Karol Wojtyła. Znaczenie zatem opracowanego przez Jana systemu dla właściwego postępu na drogach życia duchowego,

o którego aktualności świadczą te liczne, po dziś dzień powstające opracowania, przyczyniło się do wyboru takiego właśnie tematu niniejszej pracy, tym bardziej, że tematyka związana z życiem duchowym człowieka, a szczególnie z systemem duchowości karmelitańskiej, wypracowanym w znacznej mierze właśnie przez św. Jana od Krzyża, stanowi od wielu lat przedmiot szczególnego zainteresowania autora.

Studium tematu obejmuje zagadnienia nocy ciemnej, w całym jej rozwoju – począwszy od czynnej nocy zmysłów i ducha, w których znaczna część aktywnego zaangażowania znajduje się jeszcze po stronie człowieka; poprzez noc bierną, w której środek ciężkości działania przesuwają się na stronę Stwórcy, dopełniającego oczyszczenia w stopniu, jakiego człowiek nigdy sam by nie osiągnął; aż do początków zjednoczenia z Bogiem.

Zasadniczymi źródłami pracy są *Dzieła św. Jana od Krzyża*, ze szczególnym uwzględnieniem pierwszej, drugiej i trzeciej księgi *Drogi na górę Karmel* oraz pierwszej i drugiej księgi *Nocy ciemnej*. W mniejszym zakresie autor korzystał też ze *Słów światła i miłości*, *Pieśni duchowej* i *Żywego płomienia miłości* doktora Kościoła, wspierając się także różnymi dodatkowymi opracowaniami, dotyczącymi omawianych zagadnień i poszerzającymi zakres ich rozumienia oraz formy ich zastosowania w czasach współczesnych.

Praca podzielona została na trzy rozdziały. Pierwszy z nich omawia zagadnienia historyczne ważne dla studium tematu. Kolejne jego paragrafy opisują środowisko, w którym wzrastał, żył i tworzył św. Jan od Krzyża, najważniejsze wydarzenia jego życia oraz charakteryzują jego cechy osobowościowe. Rozdział drugi poświęcony jest początkom życia modlitwy, które prowadzi do przejścia od tradycyjnego sposobu rozmyślania dyskursywnego do modlitwy kontemplacyjnej i do wiążącego się z nią pewnego stopnia zjednoczenia z Bogiem. Zjednoczenie to następnie doznaje pogłębienia dzięki oczyszczeniu, jakie dokonuje się w nocy bierniej, której z kolei poświęcony został trzeci rozdział omawianej pracy. W rozdziale tym zostaje dokonana analiza biernego oczyszczenia sfery zmysłowej i sfery duchowej osoby ludzkiej, aż do początków zjednoczenia z Bogiem w miłości.

Jeśli chodzi o wnioski, jakie z omawianej pracy wynikają, to – na co wskazuje pierwszy jej rozdział – należy zwrócić uwagę na docenienie wartości codziennych, nieraz trudnych doświadczeń, jakie stają się udziałem człowieka, dla jego duchowego rozwoju i umacniania w nim wszelakich cnót, które potem procentują w dalszym życiu. Rozdział drugi z kolei poucza o konieczności czynnego współdziałania z Bożą łaską. Osobisty wysiłek człowieka jest bowiem niezbędny dla jego wzrostu w świętości. Natomiast ostatni – trzeci rozdział

– dowodzi, że nie wszystko człowiek jest w stanie osiągnąć o własnych siłach. Są takie sfery życia duchowego, które można osiągnąć tylko dzięki biernemu poddaniu się Bożej interwencji – by ta interwencja jednak zaistniała, konieczne jest wcześniejsze, osobiste poświęcenie i wysiłek oraz cierpliwe przyjmowanie wszystkiego, czym Bóg człowieka obdarowuje.

Dk. JACEK KWIECIŃSKI SDS